

Liikuntaa edistävien palveluiden selvityksen ja painopisteiden hyväksyminen

Kaupunginhallitus 04.12.2023 § 285

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piironen, p. 044 758 1403

Kaupunginvaltuusto on yksimielisesti hyväksynyt kokouksessaan 21.12.2020 § 55 työryhmän laatiman ja kaupunginhallituksen esittämän Suonenjoen kaupungin kestävän kuntatalouden pitkántähtäimen suunnitelman vuosille 2021-2025. Suunnitelmassa on asetettu elinvoima- ja hallintopalveluiden yhdeksi tavoitteeksi tarkastella oman liikunta- / ryhmätoiminnan selvittäminen suhteessa kansalaisopiston ja seurojen järjestämään toimintaan. Tavoitteena mahdollisten päällekkäisyyksien karsinta ja toimintojen sopeuttaminen tarjontaa tasaamalla. Lisäksi suunnitelman tavoitteisiin on kuulunut teknisten palveluiden palvelutason määrittäminen ulkoalueiden osalta. Tavoitteena huollettavien / kunnossapidettävien ulkoalueiden määrällinen alentaminen laadittavan suunnitelman mukaisesti.

Liikuntalain (390/2015) mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:

- 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;*
- 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä*
- 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.*

Edellä tarkoitettujen tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.

Sekä elinvoima- ja hallintopalveluissa että teknisissä palveluissa järjestetään kuntalaisten liikkumista edistäviä palveluita. Elinvoima- ja hallintopalveluissa liikkumista edistäviä palveluita järjestää liikuntapalvelut, nuorisopalvelut sekä Sisä-Savon kansalaisopisto. Lisäksi tuetaan liikunta-avustuksella yhdistysten liikuntatoiminnan järjestämistä. Tekniset palvelut osaltaan tukee liikkumista rakentamalla ja ylläpitämällä katuja, puistoja, ulkoliikuntapaikkoja ja muita yleisiä alueita.

Vuoden 2022 vahvistettujen tilinpäätöstietojen perusteella Suonenjoen kaupungin liikunnan ja ulkoilun nettokäyttökustannukset olivat 243 euroa / asukas. Kokoluokkansa / verrokkiryhmän vastaava nettokäyttökustannus on 112 euroa / asukas ja koko maan nettokäyttökustannus 132 euroa / asukas.

Liikunnan edistämiseksi ja eritasoiselle liikuntapaikkarakentamiselle on viime vuosina ollut Suonenjoella runsauden tulva. Valtaosa hankkeista on edennyt ja kokonaisvaltaiselle tarve- ja vaikuttavuustarkastelulle ei ole liennyt aikaa. Liikunnan edistämistä on tässä vaiheessa hyvä tarkastella kokonaisuutena toimialojen yhteistyönä sekä selvittämiseksi, miten olemassa olevat toimintatavat edistävät liikkumista. Tarkastelussa on hyvä selvittää keitä eri toimintamuodot tavoittavat ja mikä niiden vaikuttavuus on. Tämä luo pohjaa kaupungin liikuntaa edistävien palveluiden jatkokehittämiselle kokonaisuutena.

Toiminnan kehittämistä ohjaa kaupungin strategia, hyvinvointisuunnitelma ja toimialojen omat mahdolliset linjaukset. Talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin on kirjattu, että hyvinvointipalvelut / liikuntapalvelut osallistuvat liikuntapaikkojen kehittämiseen yhteisesti laadittavien, strategiaan pohjautuvien periaatteiden mukaisesti. Kaupunkitasoinen liikunnan edistämisen selkeä painopiste sekä palvelusuunnitelman kirjaus puuttuvat. Tämä on syytä ottaa valmisteluun, jotta tarvittavien palvelujen tuottamisen ja liikuntapaikkojen priorisointi on tarvittaessa mahdollista.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus päättää käynnistää selvityksen tekemisen liikkumista edistävien palveluiden toimintamuotojen tavoitavuudesta ja vaikuttavuudesta. Elinvoima- ja hallintopalvelut sekä tekniset palvelut tuottavat selvityksen yhdessä ja se tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn 31.7.2024 mennessä.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 01.07.2024 § 167

Valmistelija: hallintojohtaja Maikki Rouvinen, p. 044 744 2933

Elinvoima- ja hallintopalvelut ja tekniset palvelut ovat yhdessä tarkastelleet miten olemassa olevat toimintatavat edistävät liikkumista. Työskentelyn pohjaksi toimialat ovat koonneet liikkumista ohjaavat lait ja kaupungin omat ohjeet (strategia, hyvinvoinnin edistämisen suunnitelma ja muut ohjelmat) sekä hyvinvointikertomuksen teemaan liittyvät hyvinvoinnin indikaattorit.

Toimialat kuvasivat tuottamansa liikkumista tukevat palvelut. Palveluista on pyritty kuvaamaan palvelu ja sen käyttäjät sillä tarkkuudella kuin tiedot ovat saatavilla. Osana selvitystä on kuultu kasvun ja oppimisen toimialaa ja saatu selvitys toimialan liikkumista edistävistä toimintatavoista. Lisäksi toteutettiin liikuntaseuroille suunnattu kysely, jolla kartoitettiin seurojen toimintaan osallistuvien määrää, ikä- ja sukupuolijakaumaa, harrastamisen paikkoja, harrastamisen painottumista kilpa- tai kuntoliikuntaan ja maksullisuutta. Lisäksi tiedusteltiin, onko seuroille soveltavan liikunnan ryhmiä tai maahanmuuttaneille suunnattua toimintaa tai osallistuvatko ne liikuntapaikkojen ylläpitoon. Kyselyyn vastasi 7 seuraa tai joukkuetta. Seuran vastaus saattoi kattaa useita joukkueita. Harrastajatietoja ja harrastuspaikkatietoja täydennettiin vuoden 2023 salivuorohakemusten tiedoilla.

Selvitystä on täydennetty myös kansallisten tutkimusten tiedoilla. Näin on tehty erityisesti ulkoliikuntapaikkojen käytön osalta, josta on käytössä paikallista käyttäjätietoa lähinnä seurojen käytön osalta sekä ja kuntoportaiden käytön osalta.

Raportti kuvaa parhaiten ryhmäliikkumiseen liittyviä toimijoita, harrastajia ja tilojen käyttöä. Selvityksen mukaan keskeisiä ryhmämuotoisen liikunnan järjestäjiä ovat Sisä-Savon kanasalaisopisto, liikuntapalvelut, urheiluseurat ja nuorisopalvelut Harrastamisen virtaa Suonenjoella -toiminnan kautta. Lisäksi varhaiskasvatus on merkittävä toimija alle kouluikäisten päivittäisen liikunnan osalta. Raportista saa kuvan siitä, miten eri tilojen käyttö jakaantuu eri palvelun tuottajien käytön mukaan (seurat, liikuntapalvelut, opisto, nuorisopalvelut), eri ikäryhmien tai sukupuolen mukaan.

Kokonaisuudessaan selvityksen pohjalta voi todeta, että Suonenjoella on kattavat eri kohderyhmät huomioivat palvelut ja laaja lajikirjo lapsille ja

nuorille harrastaa. Samoin aineistosta nousee esille eri harrastamisen tilojen profiloituminen hieman eri tavalla tarkasteltaessa eri ikäryhmissä ja eri sukupuoleen kuuluvien liikkumista. Lintharjun liikuntakeskusta kuntalaiset käyttävät selvityksen mukaan laajasti.

Työskentelyssä eri toimijoiden yhteinen tiedon tuottaminen koettiin hyväksi tavaksi työskennellä ja kyselyyn vastanneiden seurojen panosta selvityksen tekemiseen arvostetaan ja kiitetään. Selvitystä tehtäessä tunnistettiin samalla haaste saada kerättyä käyttäjätietoa. Selvitys ei anna riittävää kuvaa toiminnasta erityisesti ulkoliikuntapaikkojen osalta tai yleensä omaehtoisen liikkumisen osalta. Osaltaan selvitystä voisi edelleen täydentää käyttäjiltä kerättävällä tiedolla. Pidemmällä aikavälillä olisi hyvä luoda toimintatapoja jatkuvaan tiedonkeruuseen. Samoin tunnistettiin tarve tuoda entistä paremmin näkyväksi paikkakunnan laajoja ja hyviä liikkumisen ja harrastamisen mahdollisuuksia.

Selvityksen tekijät esittävät, että nyt kaupunginhallitukselle esiteltävä selvitys katsotaan tässä vaiheessa vielä luonnoksesi ja selvitystä voidaan vielä täydentää. Tavoitteena on saada vielä parempi kuvaus paikkakunnalla liikkumisen mahdollistavista toimijoista ja harrastajista. Luonnos julkaistaan kaupungin www-sivuilla, toimitetaan seuroille ja yhdistyksille kommentoitavaksi ja mahdollistetaan uusien tietojen toimittaminen selvityksen täydennykseksi.

Toiminnan kehittämistä ohjaa kaupungin strategia, hyvinvointisuunnitelma ja toimialojen omat mahdolliset linjaukset. Talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin on kirjattu, että hyvinvointipalvelut / liikuntapalvelut osallistuvat liikuntapaikkojen kehittämiseen yhteisesti laadittavien, strategiaan pohjautuvien periaatteiden mukaisesti. Kaupunkitasoinen liikunnan edistämisen selkeä painopiste sekä palvelusuunnitelman kirjaus puuttuvat. Tämä on syytä ottaa valmisteluun, jotta tarvittavien palvelujen tuottamisen ja liikuntapaikkojen priorisointi on tarvittaessa mahdollista.

Selvitys itsessään ei toimi linjauksena. Asian jatkovalmisteluksi esitetään, että selvityksen työhön velvoitetut toimialat täydentävät selvitystä, luovat kuvaa liikkumista edistävien palveluiden tarpeesta tulevaisuudessa ja valmistelevat kaupunkitasoiset liikunnan edistämisen painopisteet.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa kaupunginhallitukselle, että se:

- 1) merkitsee saanensa tiedoksi liitteenä olevan selvityksen, sekä
- 2) oikeuttaa toimialat täydentämään selvitystä, ja
- 3) päättää, että Elinvoima- ja hallintopalvelut sekä tekniset palvelut tuottavat kuvauksen liikkumista edistävien palveluiden tarpeesta jatkossa sekä valmistelevat kaupunkitasoiset liikunnan edistämisen painopisteet.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piironen, p. 044 758 1403

Kaupunginhallituksen 1.7.2024 tekemän jatkolinjauksen mukaisesti elinvoima- ja hallintopalvelut ja tekniset palvelut ovat yhdessä valmistelevat kaupunkitasoiset liikunnan edistämisen painopisteet. Toimeksiannon toinen kokonaisuus eli kuvaus liikkumista edistävien palveluiden tarpeesta jatkossa jää enemmän yleiselle tasolle ja vaatii tarvittaessa tapauskohtaista konkretisointia.

Kokonaisuudessaan selvityksen pohjalta voi todeta, että Suonenjoella on kattavat eri kohderyhmät huomioivat palvelut ja laaja lajikirjo lapsille ja nuorille harrastaa. Samoin aineistosta nousee esille eri harrastamisen tilojen profiloituminen hieman eri tavalla tarkasteltaessa eri ikäryhmissä ja eri sukupuoleen kuuluvien liikkumista. Lintharjun liikuntakeskusta kuntalaiset käyttävät selvityksen mukaan laajasti.

Menetelmänä eri toimijoiden yhteinen tiedon tuottaminen koettiin hyväksi tavaksi työskennellä ja kyselyyn vastanneiden seurojen panosta selvityksen tekemiseen arvostetaan ja kiitetään. Selvitystä tehtäessä tunnistettiin samalla haaste saada kerättyä käyttäjätietoa. Selvitys ei anna riittävää kuvaa toiminnasta ja käyttäjämääristä erityisesti ulkoliikuntapaikkojen osalta tai yleensä omaehtoisen liikkumisen osalta. Toimijoiden yhteistyölle on selkeä tarve ja sen käytänteitä kannattaa hyödyntää myös jatkossa.

Panostuksiltaan liikunta on Suonenjoen kaupungissa valtakunnan ylivoimasta kärkeä. Liikunnan ja ulkoilun nettopanostukset / per asukas on Suonenjoella vuoden 2023 tilastotietojen mukaan noin 350 euroa / asukas. Pohjois-Savossa keskimäärin noin 170 euroa / asukas ja Manner-Suomen kunnissa keskimäärin noin 150 euroa / asukas.

Tulevista liikkumista edistävien palvelujen tarpeesta voidaan selvityksen perusteella todeta, että liikkumiseen ja liikuttamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat aivan samat muutosajurit kuin muuhunkin palvelutarpeeseen. Eli

- Väestörakenteen muutokset
- Kaupunkirakenteen ja elinympäristön kehitys
- Teknologian kehitys
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä elintavat
- Ilmastonmuutos ja kestävä kehitys

Selvityksessä kuvattuja muutosajureita on syytä tarkastella yksityiskohtaisemman kunkin mahdollisen uuden liikkumista edistävän palvelun tai rakenteen valmistelun yhteydessä. Lisäksi vaikuttavuuden arviointia on syytä tehostaa kaupungin tuottaman liikkumista edistävän palvelun osalta suhteessa rakenteisiin ja liikuntapaikkoihin. Vaikutusarvioon on syytä ottaa mukaan seurojen ja järjestöjen kautta toteutuva liikkuminen kuin myös avustukset.

Lisäksi meneillään oleva teknisten palvelujen hallintorakenteen tarkastelu avaa mahdollisuuden arvioida liikuntapaikkojen hoidon asemointia joko peruskaupungin organisaatiossa vapaa-aika ja liikuntapalvelujen alaistuu tai vaihtoehtoisesti siirtymistä tilaaja-tuottajamallin mukaiseen esim. liikelaitos- tai yhtiömalliin, missä tilaaja ja liikuntapaikkojen hoito on selkeämmin eriytetty.

Selvityksen toimeksiantona on valmisteltu hyväksyttäväksi seuraavat liikunnan edistämisen painopisteet. Painopisteisiin on tiivistetty selvityksen ja tarpeiden perusteella suuntaviivat, joiden kautta liikuntaa edistäviä palveluita suunnitellaan jatkossa.

- Tarjotaan helposti saavutettavia arkiliikunnan ja matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia sekä suositaan monikäyttöisiä liikuntapaikkoja, jotka sopivat eri ikäisille ja eri liikuntalajeihin.
- Hyödynnetään kaupungissa valmiina olevat liikuntapaikat kuten uimahalli, liikuntahalli ja ulkoliikunta-alueet. Mahdollisia uusia liikuntapaikkoja ja palveluita suunnitellaan harkiten toimialojen yhteistyönä.
- Huolehditaan, että palvelut toteutuvat kustannustehokkaasti, laadukkaasti ja turvallisesti.
- Liikuntapaikat ja liikuntapalvelut tukevat liikkumisen lisäksi muutakin kaupungin toimintaa esimerkiksi varhaiskasvatusta, kouluja ja matkailua.
- Mahdollistetaan junioritasolla kilpailullista toimintaa olemassa olevissa puitteissa esimerkiksi liikuntavuorojen jaolla.

Liitteenä päivitetty liikkumista edistävien palveluiden nykytila ja linjaukset tulevaisuuteen selvitys.

Ehdotus

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus

1. Merkitsee tietoonsa liitteenä olevan päivitetyn liikkumista edistävien palvelujen nykytila ja linjaukset selvityksen.
2. Hyväksyy liikuntaa edistävien palvelujen ja rakenteiden suunnittelua ohjaavat painopisteet.

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että

3. Liikuntaedistävien palvelujen ja rakenteiden valmistelu on syytä toteuttaa tiiviissä yhteistyössä liikuntaa edistävien palvelualueiden ja toimialojen osalta sekä huomioida päättäjien mukaan ottaminen jo valmisteluvaiheessa.
4. Uusien ja mittaluokaltaan merkittävien liikuntapaikka ja ulkoalue hankkeiden osalta tulee käyttää kriittistä tarveharkintaa sekä tarvittaessa laatia kaupunginhallituksen päätöksen mukainen ennakkovaikutusten arviointi ennen hallintosäännön mukaista päätöksentekoa.

Päätös

Kaupunginhallituksen jäsen Timo Lahtinen palasi kokoukseen klo 17:43.

Ehdotus hyväksyttiin.